

Mei 2017

Archeologische kosten en lasten moeten ingeperkt worden voor wie onderneemt in Vlaanderen

- ✓ *Maandelijks 300 à 450 verplichte archeologienota's is te veel*
- ✓ *Leidt tot procedurele vertragingen en extra kosten*
- ✓ *Unizo stelt concrete maatregelen voor die de lasten en kosten kunnen verlichten*

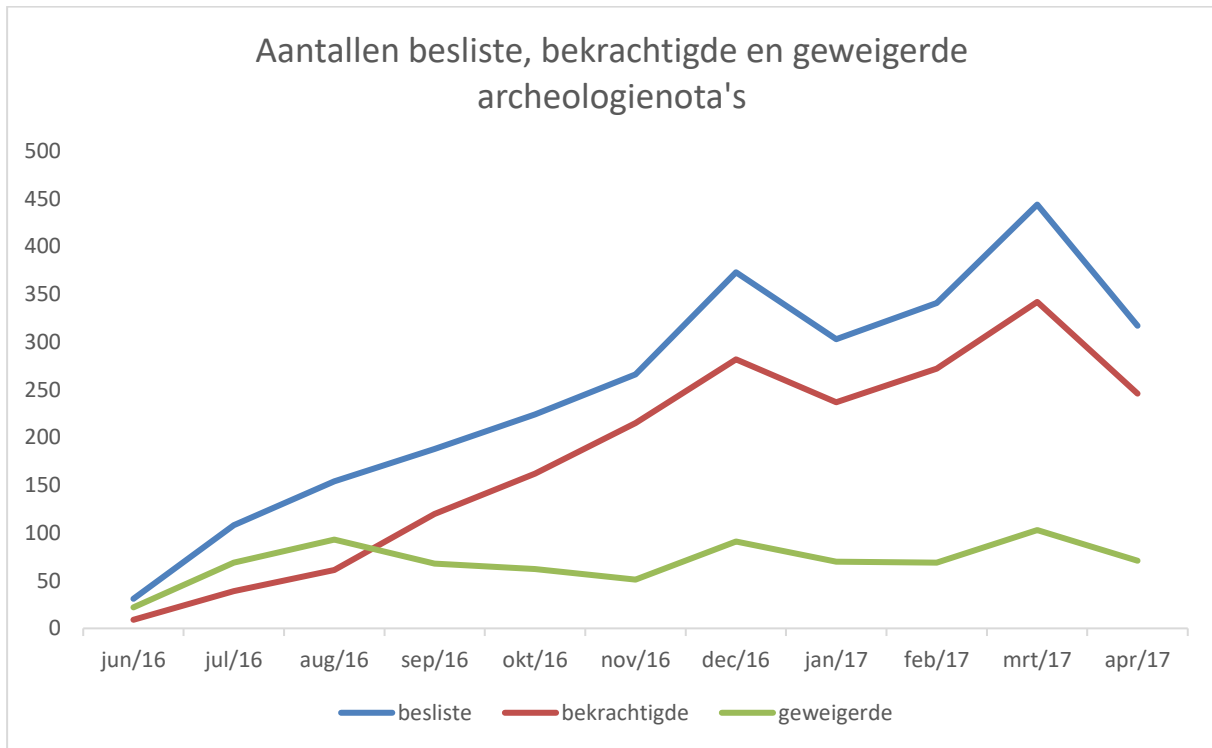
Sinds 1 juni 2016 is een bouwheer of ontwikkelaar in bepaalde gevallen verplicht een archeologisch vooronderzoek te laten uitvoeren als hij of zij een aanvraag tot een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning indient bij de vergunningverlenende overheid.

Of de verplichting al dan niet geldt, is onder meer afhankelijk van de ruimtelijke bestemming van het terrein, de ligging binnen of buiten een archeologische zone, de oppervlakte van de geplande bodemingrepen en de totale oppervlakte van de betrokken percelen. De criteria en drempels verschillen naargelang het gaat om een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunningen of voor een verkavelingsvergunning.

Als een archeologisch vooronderzoek verplicht is, stelt de bouwheer een erkende archeoloog aan om het vooronderzoek uit te voeren en een archeologienota op te stellen. De archeoloog dient de archeologienota ter bekrachtiging in bij het Agentschap Onroerend Erfgoed. Sedert 1 januari 2017 wordt toegestaan dat aan de vergunningsaanvraag een archeologische nota wordt toegevoegd die nog niet bekrachtigd is, maar wel al voor bekrachtiging is ingediend bij het Agentschap. De bouwheer of ontwikkelaar moet de bekrachtigde archeologienota wel indienen vóór de beoordeling van de vergunningsaanvraag door de vergunningverlenende overheid. De vergunningverlenende overheid neemt in de vergunning een voorwaarde op dat de eventuele maatregelen uit de archeologienota moeten uitgevoerd worden bij de realisatie van de werken.

UNIZO inventariseerde het aantal besliste, het aantal bekrachtigde en het aantal geweigerde archeologienota's. In de grafiek hierna vindt u een overzicht van het totaal aantal besliste archeologienota's op maandbasis sinds juni 2016.

Grafiek: totaal aantal besliste, bekrachtigde en geweigerde archeologienota's per maand

Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed (www.onroenderfgoed.be)

Het aantal archeologienota's ging in stijgende lijn in 2016. In december 2016 werden 373 beslissingen genomen over ingediende archeologienota's, 282 nota's werden bekrachtigd, 91 geweigerd. In de eerste 4 maanden van 2017 schommelde het aantal besliste nota's tussen 300 en 450 op maandbasis. Deze hoge cijfers hebben te maken met de strenge regelgeving.

Tot oktober 2016 lag het aantal geweigerde archeologienota's erg hoog. Sedert november 2016 schommelt het procentueel aantal geweigerde archeologienota's op maandbasis tussen de 20 en de 25%. In maart bedroeg het aandeel geweigerde archeologienota's 23%, in april 22%. Een weigeringsaandeel van ruim 1 op 5 blijft té hoog.

De cijfers van de maanden 2017 omvatten ook het aantal archeologienota's dat geweigerd of bekrachtigd werd door de erkende onroerenderfgoedgemeenten. In totaal behandelden zij 27 archeologienota's, waarvan er 3 geweigerd werden.

UNIZO-CONCLUSIE

Ondanks de invoering van een aantal versoepelingen en vereenvoudigingen sinds 1 januari 2017 blijft het aantal vereiste archeologienota's erg groot.

UNIZO meent dat het aantal dossiers waarvoor een archeologienota opgemaakt moet worden, stevig kan verminderd worden.

Dat kan o.a. door rekening te houden met:

- ✓ de diepte van de bodemingreep
- ✓ de locatie, via een aangepaste kaart met gebieden waar geen archeologische vondsten verwacht worden .

Diepte van de bodemingreep

De term “ingreep in de bodem” is onduidelijk en wordt momenteel erg ruim geïnterpreteerd. Doordat er geen éénduidige definitie is, kan elke vergunningverlenende overheid deze term anders interpreteren, en is er een gebrek aan uniformiteit. Heel wat projecten met minimale bodembelasting worden daardoor nodeloos geconfronteerd met een verplicht op te maken archeologienota. UNIZO pleit voor een duidelijke en strikte definitie van “ingreep in de bodem”, waarbij pas vanaf een bepaalde diepte sprake kan zijn van “ingreep”. Dat moet paal en perk stellen aan een té ruime interpretatie, en vermijden dat een té groot aantal bouw- en ondernemersprojecten geconfronteerd worden met een dure archeologienota en extra aanslepende procedures.

Aangepaste kaart met gebieden waar geen archeologische vondsten verwacht worden

De kaart met gebieden waar geen archeologische vondsten verwacht worden, moet snel en grondig herzien worden. Op heden stelt deze kaart slechts een klein percentage van Vlaanderen vrij van archeologisch vooronderzoek. De financiële gevolgen zijn veel te groot: initiatiefnemers worden opgezadeld met procedurele vertragingen en extra onderzoekskosten. Kosten voor onderzoek naar erfgoed worden daardoor de facto doorgeschoven naar wie initiatief neemt in Vlaanderen. Zoals ook de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening al eerder adviseerde, zou hier beter gewerkt worden met o.a. zogenaamde 3D-kaarten waardoor bodemlagen opgenomen kunnen worden op de lijst van zones waar geen archeologie te verwachten valt. Dit kan initiatiefnemers in deze gebieden vrijstellen van de verplichting tot opmaak van een archeologienota.

In de marge daarvan doet UNIZO nog volgende aanbeveling om de lasten verbonden aan archeologische vooronderzoeken te verminderen voor ondernemers en andere initiatiefnemers:

De archeologienota's worden opgemaakt door daarvoor erkende archeologen. Men kan zich bijgevolg de vraag stellen of een bekrachtiging door het Agentschap Onroerende Erfgoed wel steeds noodzakelijk is. Een dubbel verificatie, enerzijds via de erkenning, anderzijds via een bekrachtiging per nota, lijkt ons van het goede teveel. Het schrappen van de verplichte bekrachtiging door het Agentschap zou de procedure alvast vereenvoudigen.

Voorgaande maatregelen moeten leiden tot een vermindering van het aantal verplicht op te maken archeologienota's. Op termijn moeten ze ook resulteren in een reductie van de wachttijden voor opmaak en goedkeuring van de archeologienota.
